

نگاهی به سرقت‌های آثار هنری کشور

آثار تاریخی دزدیده‌شده از ایران کجا هستند؟

هنرمندان بزرگ خلق شده‌اند هم در طول سال‌های گذشته بسیار گزارش شده‌است که از کشور خارج شده‌اند یا هنوز روی از آنها نیست یا در کشمکش‌های حقوقی هنوز نتوانسته‌به کشور بازگردانده شوند. البته باید گفت توجه به آثار تاریخی و باستانی در کشورمان هم، سرقت‌هایی تاریخی و آثار هنری مشهور که توسط

سرقت تابلوهای ۵۰۰میلیون تومانی یک هنرمند

سرقت پنج تابلوی نفیس معرق و منبت هاشم فتی‌صور، هنرمندی که نشان درجه دو هنری دارد و در چند دوره از نمایشگاه‌های دوسالانه نگارگری ایران به‌عنوان معرق کار خلاق رتبه اول را کسب کرده، یکی دیگر از سرقت‌های هنری کشورمان است که گزارش شده است. این آثار که ارزش ۵۰۰میلیون تومانی داشتند، از سال ۱۲۶۰ توسط این هنرمند برای ساخت آنها حجت کشیده بود. در نمایشگاه‌های متفاوتی به نمایش گذاشته شده بود. آثاری که به گفته سپهرش حدود دوسال و نیم زمان برای ساخت آنها صرف شده بود.

آثار تاریخی مفرغ لرستان در امارات

آثار تاریخی مفرغ لرستان سال ۸۶ امارات برگشت داده شد که شامل ۱۵ اثر است. این آثار آنقدر با اهمیت است که باستان‌شناسان معتقدند می‌توان با کمک آنها در کنار هم اطلاعات تاریخی این منطقه میراثی را تکمیل تر کرد.

سنگ قبر ۹۰۰ ساله در انگلستان

سنگ قبری ۹۰۰ ساله سال ۸۰ از کشور رسیده شد که پس از آن دفتر حقوقی سازمان میراث فرهنگی اقدام به بافتن این شیء تاریخی کرد تا اینکه سرانجام در انگلستان پیدا شد. پلیس بین الملل با مشاهده مستنداتی که از ایران دریافت کرده بود، اعلام کرد مالک اصلی این اثر ایران است و خروج آن به شکل غیرقانونی صورت گرفته است. این سنگ قبر به اندازه ۸۱x۶۵ در محراب تابستانی مجد ابرندآباد نصب شده بود. روی این سنگ قبر سه حاشیه با خط کوفی و ثلث با آیاتی از سوره‌های فصلت، آل عمران و توبه نقش بسته است. همچنین بر پشته‌ای این سنگ کلمه «لا اله الا الله محمد رسول الله» نوشته شده بود که متن آن تاریخ ۵۲۳ هجری قمری را نشان می‌دهد. این سنگ قبر در ۲۵ بهمن ۱۳۸۰ در محراب قسمت تابستانی مسجد ابرندآباد یزد درزده شد. مسجد ابرندآباد که در ابتدای شهر یزد قرار دارد سال ۱۲۸۷ در فهرست آثار ملی به ثبت رسیده است.

سرقت ۲ شمشیر فولادی از کاخ سعدآباد

دو شمشیر فولادی که سال ۷۸ از کاخ موزه ملت در سعدآباد تهران به سرقت رفته بود، هفتم بهمن ۱۳۸۲ رسماً تحویل مقامات ایران شد. شمشیرهای مسروقه از کاخ موزه ملت از جمله اشیا متعلق به کلکسیون مادر پهلوی دوم محسوب می‌شوند. یکی از این شمشیرها متعلق به موه قاجار بود و دیگری با تزیینات سنگ‌های برلیان و یاقوت متعلق سیمون پولیوار هریر انقلاب بولیوی است. این شمشیرها سال ۸۱ در کاخ پیدا شد.

سرقت ۲ تابلوی «احصایی» هنرمند نامی ایرانی

سرقت دو اثر مدرن از آثار هنرمندی که آثارش در حراجی‌های معتبر بین‌المللی خیرباد دارد یکی دیگر از سرقت‌های کشورمان است. دو تابلوی نقاشی خط‌نقش از محمد احصایی هنرمند پیشگاموت ایرانی و چند اثر هنری دیگر متعلق به مجموعه‌ای خصوصی در شمال تهران به سرقت رفته است. این تابلوها از جمله آثار شاخساز این هنرمند محسوب می‌شوند که مالک فعلی آنها ابرار سال ۱۳۸۷ خریداری کرده بود. تابلوی به سرقت رفته اولین ابعاد «محبت» مربوط به سال ۱۲۸۲ است که امضای احصایی دارد. در حاشیه چپ آن به چشم می‌خورد. تابلوی محبت در چارل‌ت (که) کشیده شده که بعدها به نام «۹۰ در ۹۰ سانتیمتر و بعد کلی تابلو» ۱۸۰ در ۱۸۰ سانتیمتر بود. این تابلو با تکنیک ترکیب مواد روی بوم به اجرا درآمده است. تابلوی به سرقت رفته دیگر از مجموعه معروف این هنرمند تحت‌عنوان «تک‌تصویری الهه است» وسع ابعاد دارد. سال اجرائی این اثر ۱۹۹۲ است و بعد کلی آن ۸۶ در ۸۶ سانتیمتر. این اثر که با تکنیک گواش و رنگ انومبیل روی مقوای چارل‌ت در دیگر آثار ارزشمند این هنرمند است که شامگاه جمعه ۱۲ مرداد از محل نگهداری آنها در شمال تهران به سرقت رفته است.

کشف اشیای تاریخی مسروقه جیرفت در گالری برکت انگلیس

به‌واقع باید گفت جلوگیری از چنین اقداماتی که فرهنگ و تاریخ یک ملت را به ورطه نابودی می‌رساند، نیازمند فرهنگ‌سازی و تعیین قوانین سختگیرانه‌تر توسط متولیان میراث فرهنگی است. آثار تاریخی نماد تمدن و فرهنگ یک ملت است و کوتاهی مسئولان در حفظ این نمادها که منجر به درزی‌های اخیر در سال‌های گذشته شده، به هیچ‌عنوان قابل‌توجیه نیست و مسئولان باید در تمام جهات به‌خصوص فرهنگ و آثار تاریخی پاسخگو باشند و این امیدواری می‌رود که مسئولان میراث فرهنگی و مدیریت مجموعه کاخ گلستان به این واکنش‌ها خامه داده و هرچه سریع‌تر شکوایه‌ای را تحویل اینترپل دهند و مراتب بازگشت این اثر ارزشمند ملی به کشور را فراهم سازند.

کشف ریتون سفالی در مرز رومانی و بلغارستان

ابتدای سال ۸۶، یک ریتون سفالی متعلق به هزاره اول قبل از میلاد از داخل یک کامیون در مرز رومانی و بلغارستان از سوی پلیس رومانی کشف و ضبط شد و طبق گزارش‌ها راننده این کامیون تبعه ایرانی بوده و وسایل یک دیپلمات آلمانی را حمل می‌کرده است. این ریتون سفالی که به‌وسیله حفاری‌های غیرمجاز در شمال کشور کشف شده بود به صورت غیرقانونی از کشور خارج شد، خوشبختانه با اقدامات سازمان میراث فرهنگی و طبق کنوانسیون سنای بین‌المللی سال‌های ۱۹۷۰ و ۱۹۹۵ که کشور ایران و رومانی به آن پیوستند، این شیء تحویل داده شد.

بازگشت اشیای باستانی خورویین به ایران

سرانجام با صدور حکم دادگاه بلژیک به‌نفع ایران پس از ۳۵ سال اشیای عتیقه خورویین به کشور بازگشت. در سال ۱۲۲۴ «ولف کارپوس هسربلژیکی» پروفیسور ملکی ۳۹۹ قلم از اشیای خورویین را به‌صورت غیرقانونی از کشور خارج و به کشور بلژیک برد. بعد از آن در سال ۱۲۶۰ دادگاه بلژیک ایران طرح‌عدوی کرد و سرانجام بعد از ۱۳۲ اثر به کشور بازگشت. این ۱۳۹۹ اثر تاریخی فرهنگی بازگردانده‌شده از بلژیک با حضور رئیس‌جمهور در موزه ملی ایران رونمایی شد. جدا از این آثار ایران دارای کتیبه‌ها، آثار تاریخی و ظروف تاریخی زیادی در موزه‌ها و حراجی‌های کشورهای دیگر است که به‌صورت غیرقانونی به حراج رفته‌اند و هنوز نتوانسته ثبت‌کند این آثار متعلق به ایران هستند.

امضای تفاهنامه همکاری سینمایی بین ایران و عراق

آیین امضای یادداشت تفاهم همکاری‌های سینمایی ایران و عراق با حضور محمد خزاعی، رئیس سازمان سینمایی ایران و احمدحسن موسی، رئیس امور سینمایی و تئاتر عراق در مردادماه ۱۴۰۱ در مرکز آمورش و تربیت نیروی انسانی، برگزاری ورکشاپ‌های تخصصی و اعزام استاد، تولید مشترک آثار سینمایی و مستند، مشاوره برای کمک به زیرساخت‌ها و تجهیز اماکن سینمایی، کمک در برگزاری جشنواره‌ها یا ارسال فیلم و داور و حضور فیلمسازان ایرانی در عراق از دیگر موارد مورد توافق در این تفاهنامه است.

عاشقانه‌ای در دل تاریخ

فیلمبرداری ۱۲ فصلی «عشق کوفی» همزمان با شروع ماه محرم آغاز شد. «عشق کوفی» قرار است روایتگر یک عشق در کوفه سال ۶۱ هجری قمری باشد و ماجرای آن تا واقعه کربلا و شهادت سیدالشهدا (ع) ادامه پیدا کند. شبنم قربانی و سعید شریف دو بازیگر اصلی این سریال هستند. سریال «عشق کوفی» یکی از محصولات جدید سازمان هنری رسانه‌ای اوج است که در شهرک عزالی اوج طی نخستنی عنوان کرد که ساخت چند فیلم سینمایی در دستور کار این سازمان است اما به دلیل شرایط کرونایی و بحث درآمدزایی ترجیح این مجموعه بر این بوده است که در عصر سریال‌سازی فعال باشند. به‌طوری‌که سال گذشته فیلم سینمایی «سور توافق» دو کشور به‌سبب مریم» به کارگردانی علی جعفرآبادی به‌عنوان محصول سازمان رسانه‌ای اوج ساخته شد اما به دلیل مشکلات پیرانه نمایش از رقابت در جشنواره فیلم فجر بازماند. محمدحسینی در همان نشست اعلام کرد که سازمان رسانه‌ای اوج در نظر دارد فیلمی درباره پیامبر اکرم با نام «خدیجه» به نویسندگی داوود میمنفاری و فیلمی درباره امام حسین (ع) با محوریت زندگی یکی از شهدای کربلا... و سینمایی که «عشق کوفی» یکی از همان سریال‌هاست که قرار است محرم سال آینده از تلویزیون پخش شود.

از تأیید سرقت تابلوی مظفرالدین‌شاه توسط مدیرکل موزه‌ها تا تکذیب صحت اثر توسط مدیر کاخ گلستان

خبرسازی مظفرالدین‌شاه

۱۱۶ سال پس از مشروطه

افشین حیدری خبرنگار

سال‌هاست در حفظ و نگهداری میراث فرهنگی ایران لنگ می‌زنیم. موارث فرهنگی بسیار زیادی داریم که برای حفظ آن، نه بودجه، نه نیروی انسانی کافی داریم و نه شناسایی دقیقی برای آنها انجام شده است. بدون شک حلقه وصل هویت تاریخی هر کشوری برگرفته از آثار تاریخی، هنری، ادبی و... آن است که در طول زمان دست‌به‌دست و نسل‌به‌نسل چرخیده تا به زمان حاضر رسیده است و تحت‌عنوان میراث فرهنگی می‌توان از

آن به افتخار یاد کرد. حفاظت و پاسداشت از این میراث گرانبقدر برای انتقال آن به نسل آینده، همان‌طور که نسل قبل به نحو احسن به ما منتقل شد، وظیفه مهم و تاریخی ماست که باید در حفظ آن کوشا باشیم.

امسار از چندگاهی در دورتادور این مرز برگریز با اخبار ناگواری از سرقت و تخریب آثار هنری و تاریخی به بهره‌های مختلفی ازجمله نبود توانایی کافی جهت حفاظت از آثار، تأمین نشدن اعتبار برای مرمت بناهای تاریخی و... و روبرو می‌شویم که دل‌هره‌ایرانی وطن‌دوست و عاشق تاریخ کشورش را به درد می‌آورد.

تعرض به جان میراث فرهنگی ایران سسال‌های زیادی است که بوده، هست و خواهد بود و انگار اخبار تخریب

پرتره مظفرالدین‌شاه جعلی است یا سرقتی؟

البته باید گفت این اتفاق درحالی رخ داده که تاکنون هیچ گزارشی مبنی بر مفقود شدن یا سرقت این اثر در اسناد سازمان میراث فرهنگی یافت نشده است.

با مطرح شدن این موضوع مدیر مجموعه میراث جهانی کاخ گلستان طرح چنین مسأله‌ای را در این زمان عجیب دانسته و معتقد است از زمانی که کاخ گلستان ایواب جمعی داشته و تحویل آثار به امین اموال آغاز شد، اثری از فروردین‌ماه ۱۳۷۹ مطابق با یازدهم آوریل سال ۲۰۰۰ در این حراج به مبلغ ۴۴۰۶۵۰ پوند انگلستان فروخته شده است. تابلویی که براساس اظهار نظر برخی پژوهشگران تاریخ، رد آن را تا مجموعه الصباح کویت گرفته‌اند.

پس از انتشار عکس‌هایی از تابلو به فروش رفته پرتره مظفرالدین‌شاه قاجار در حراجی کریستیز بریتانیا و جای خالی این تابلوی دروازه‌های کاخ گلستان در تهران، این سوال مطرح است که این اثر کمال‌الملك چه زمان و چگونه از ایران خارج شده و چطور از یک حراجی سر درآورده است؟

منتشرشده، متوجه شدیم که تفاوت‌هایی بین تابلویی که گفته می‌شود در کریستیز فروش رفته با تابلویی که در عکس تالار برلیان هست، وجود دارد. چنان‌که تزیینات مربع‌شکل طلایی که در تابلوی منسوب به کریستیز دیده می‌شود، در عکس تالار برلیان وجود ندارد. همچنین قاب بیضی‌شکلی که در این تصویر دیده می‌شود، متفاوت است. بنابراین می‌توان این نتیجه را هم گرفت که شاید اگر تابلویی در کریستیز فروش رفته، تقلبی بوده یا شاید تابلوی دیگری غیر از این اثر باشد.

به گفته مدیر کاخ گلستان، براساس تصاویر منتشرشده که در مرحله نخست باید اصالت آنها سنجیده شود، نشان داده شده که چنین تابلویی در کاخ گلستان بوده اما هیچ مدرکی دال بر آنکه این تابلو چه زمانی از دیوار پایین آمده، در دست نیست و حتی می‌توان با عینک بدبینی به اثر فروخته‌شده در حراج کریستیز نگاه کرد که آیا این اثر اصلا نسخه اصلی پرتره مظفرالدین‌شاه است یا خیر؟

سردرگمی‌ها در پی تناقض صحبت ۲ مدیر وزارت میراث فرهنگی

درحالی‌که مدیر و معاونان کاخ گلستان در اظهارات اولیه‌شان از وجود چنین تابلویی ابراز بی‌اطلاعی کرده و حتی احتمال پیدا بودن آن را مطرح کرده بود اما ادیب‌زاده، مدیرکل موزه‌های وزارت میراث فرهنگی در گفت‌وگو با موموع که مضمون سرقت هنری صحت دارد و این موضوع را تأیید کرده که این تابلو، در فاصله سال‌های ۱۳۱۷ تا ۱۳۶۱ از کاخ گلستان خارج شده و بعدها قاچاقی به خارج از کشور منتقل شده و به فروش رفته است. به گفته مرتضی ادیب‌زاده، هر توجیه به نتیجه بررسی‌های انجام‌شده کارشناسان روی دفاتر اموالی کاخ گلستان نام تابلو و مشخصات دقیق آن در دفتر سال ۱۳۱۲ خورشیدی جزء اموال خوابگاه ادوینی مظفرالدین‌شاه و در دفتر سال ۱۳۱۷ دوباره این تابلو جزء اموال انتقالی از خوابگاه به کاخ گلستان ثبت شده، درحالی‌که در دفاتر سال ۱۳۶۱ که مربوط به وزارت فرهنگ و هنر وقت است، هیچ نشانی از نام چنین تابلویی به چشم نمی‌خورد. به‌واقع این تناقض در صحبت‌های دو مقام مسئول وزارت میراثی که هم به‌واسطه چندروز، مخاطب را به فکر وامی‌دارد که در حوزه وزارت میراث چه خبر است و چه بر سر سایر رتبه و آثار تاریخی این کشور می‌آید که تنها نمونه‌هایی از آن رسانه‌ای می‌شود.

استدلال عجیب و غریب از اصالت یک اثر چشم‌انتظاری

استدلال عجیب و غریب مدیر کاخ موزه گلستان در صحت‌واصالت‌سنجی عکس منتشرشده از تابلوی مظفرالدین‌شاه در تالار برلیان هم در نوع خود جالب است به گفته‌امای، این عکس متعلق به بعد از انقلاب نیست؛ چرا که عکس‌ها در این دوره اکثر رنگی چاپ شده بودند و حتی از دوره پهلوی دوم، به‌بعد عکس‌های رنگی داریم. درحالی‌که عکس‌های منتشرشده سیاه‌وسفید هستند و از آنجا که عکس در ظاهر بسیار قدیمی است، می‌توان گفت این عکس از دوره قاجار است و با دوربین آنالوگ و به‌صورت سیاه‌وسفید گرفته شده است. اما باید گفت خاتم‌یاوچودرشدنکتولوی و تغییر نوع عکاسی از سیاه‌وسفید به رنگی در روزگار حاضر، آیین امکان از عکاسان در روزگار فعلی سلب شده‌است؛ سوالاتی که پاسخ آن خبر است و باید گفت در روزگار حاضر به‌مراتب بسیار بهتر از دوربین‌های آنالوگ قدیمی می‌توان عکس‌های سیاه‌وسفید و مونوکروم تولید کرد با با دقت‌کاری که ظاهر یک عکس با ابزارهای ادیت، هرچه تمام‌تر یک عکس آثار تاریخی نشان داده‌به‌طوری‌که تشخیص اصالت آن را تنها برای مخاطب عام، بک‌برای یک هنرمند حرفه‌ای هم مشکل‌کند.

برنامه‌های کودک اندازه انگشتان دست هم نیست

محمد مسلمی، سازنده برنامه «دوقل‌ها» در گفت‌وگو با مهر درباره سرمایه‌های انسانی که در حوزه کودک کار می‌کنند بیان کرد: «سازمان برای این افراد هزینه‌های هنگفتی کرده است، برای ما و نسلی که در این حوزه سال‌ها کار کرده است. فقط نفقت سرمایه نیست بلکه یک شاعر، یک هنرمند که بابت او هزینه شده است سرمایه هستند. همه جای دنیا محبوبیت را ایجاد کرده و بعد از آن استفاده می‌کند اما اینجا این گونه نیست.» این برنامه‌ساز کودک یادآور شد: «من درباره شخصی حرف نمی‌زنم سیستم درست نیست. باید سیاست‌ها از بالا درست شود. درحال حاضر این ترمزی که در کارها اتفاق افتاده است ضربه بزرگی برای کودکان و هنرمندان است.» وی اضافه کرد: «آلن برنامه‌های کودک تلویزیون به اندازه انگشت‌های یک دست هم نیست، یعنی بستری وجود ندارد و این خوب نیست چون برای چه‌ا قهرمانی ساخته نمی‌شود. به‌ویژه در مقابل رسانه‌های مختلفی که انیمیشن‌ها و برنامه‌های مختلفی می‌سازند. باید مشاوران و متخصصان دورهم جمع شوند و با توجه به دافقه کودک امروز تصمیم بگیرند و راه‌حلی برایش پیدا کنند.» مسلمی با هشدار عنوان کرد: «همین‌طور که بچه‌ها تغییر می‌کنند ما هم باید با آنها تغییر کنیم. این برنامه‌سازی‌ها باید به روز شود و در کنار آن عروسک‌سازی، مستندسازی و فیلمسازی این حوزه هم تغییر کند وگرنه همین می‌شود که کودکان ما سراغ شخصیت‌ها و قهرمان‌های خارجی می‌روند.»

برنامه‌های کودک اندازه انگشتان دست هم نیست

محمد مهدی اسماعیلی، وزیر ارشاد در نشست با دانشجویان با اشاره به برنامه‌های وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی درخصوص وضعیت شبکه نمایش خانگی، گفت: «اینکه با صداوسیما درخصوص وضعیت شبکه نمایش خانگی دچار اختلاف‌نظرهایی باشیم موضوعی طبیعی است اما این اختلاف‌ها به‌اینکه به این معنی نیست که بخش نظارت نمایش خانگی شده باشد، بلکه این نظارت همچنان توسط «ساترا» صورت می‌گیرد.»

وی با تأکید بر برپایی جلسات متعدد مشترک میان مسئولان وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی با مدیران رسانه ملی برای حل اختلاف‌نظرها درخصوص شبکه نمایش خانگی ابراز کرد: «درحال حاضر با همیاری رئیس سازمان صداوسیما به‌عنوان برادر، دوست و همکار سابق در رسانه ملی به دنبال حل‌وفصل مسائل مرتبط با شبکه نمایش خانگی هستیم و وزارت فرهنگ درخصوص نتایج این جلسات کاملاً تابع قوانین است.» اسماعیلی در ادامه درباره نمایشگاه مد و حجاب گفت: «وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی ازجمله نهاد‌های مسئول در این حوزه به‌صورت کاملاً به صورت فجیر بازماد. محمدحسینی در همان نشست اعلام کرد که برپایی نمایشگاه مد لباس در محل نمایشگاه بین‌المللی تهران از سوی کارگروه مد و لباس، چشواره مد و لباس فجر با توجه به پوشش‌های اصل و بومی و ابلاغ آیین‌نامه تولید لباس پس از ۱۰ دقیقه تنها بخشی از فعالیت‌ها و اقدامات اخیر وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در حوزه عفاف و حجاب است.»

ادامه از صفحه ۱۳